

Zelfs perfect in imperfectie

Five (or six) Great Guitars

Het is een gure januarimiddag en een ijzige wind loeit om de oren als Musicmaker aanbelt bij de artiesteningang van de Amstelveense schouwburg. De deur wordt opgedaan door Jan Kuiper, initiator van het Five Great Guitars-project. 'Kom verder', zegt hij, 'we zijn alvast bezig met de soundcheck.'

Gangetje door, trappetje op, deur door, rechtsaf en je loopt vanaf de zijkant het podium op. Gepingel van drie kanten vult de nog lege zaal. Monitoren worden gecheckt, de oorsprong van een zoemende feedback wordt nagevolgd en er wordt wat over en weer geroepen naar de geluidsman. Ondanks de kakofonie is het duidelijk dat we hier niet te maken hebben met zomaar een stelletje gitaristen.

SAMENSMELTING

In 2002 en 2003 tourde de eerste editie van Five Great Guitars langs de Nederlandse schouwburgen. Jazzgitarist Jan Kuiper bedacht het concept:

het publiek een 'reis door de wereld van de moderne gitaar' laten ervaren. Hij wilde gitaristen van uiteenlopende muzikale achtergronden - klassiek, jazz, Indiaas, Afrikaans, folk en blues - laten samenspelen om zo hun stijlen te laten samensmelten. In de vorige edities waren onder anderen fingerstylemeester Harry Sacksioni en Erik Vaarzon Morel, een van Nederlands beste flamencogitaristen, van de partij. De vorige keer deed ook niemand minder dan Larry Carlton mee, de invloedrijke Amerikaanse sessiegitarist die faam maakte met zijn werk voor Joni Mitchell en Steely Dan. De officiële naam van deze tour luidt Five Great Guitars + Special Guest Jan Akkerman. Naast Kuiper, Erwin Java, Digmon Roovers, Zou Diarra en Akkerman heeft de Amerikaanse Muriel Anderson zich voor deze tour bij het gezelschap gevoegd. Deze dame, die les kreeg van fingerpicking-legende Chet Atkins, is bekend als de eerste en enige vrouw die de prestigieuze Amerikaanse National Fingerpicking Guitar Championship won. Haar stijl varieert van klassiek en jazz tot folk en pop. Daarnaast bracht ze voor de gelegenheid haar harpgitaar mee: een middeleeuws ogende combinatie tussen een gitaar voor de hoge tonen en een harp voor de bassen.

GROOVE DIESEL

Uiterst links op het podium zit Digmon Roovers zijn geluid af te stemmen. Hij is als 'gitaarbassist' inmiddels een vaste kracht in FGG. Het spel van deze 'Groove Diesel' vormt de ruggengraat van het ensemble. Met behulp van zijn octaverpedaaltje neemt hij de baslijnen voor zijn rekening of legt hij een funky tapijtje neer. 'Jan en ik kennen elkaar van het Groninger conservatorium, waar ik les van hem kreeg. Wat ik ontzettend prettig vond, was dat hij mij heel erg mijn eigen gang liet gaan. Hij besteedde bij mij minder aandacht aan ingewikkelde jazzvarianten als bebop en zo, wat toch eigenlijk vaste prik is aan het conservatorium, maar hij liet me mijn eigen muzikale persoonlijkheid ontwikkelen. Daar pluk ik nu de vruchten van.' In de jazzformatie James'Trio (later Jamesz) legde Roovers de basis voor het bas spelen op de gitaar. Toen Jan Kuiper meer basfrequenties zocht voor zijn gitaarproject, wist hij wie hij daarvoor moest hebben. 'Ik kan best een moppie jazz spelen hoor,' lacht Roovers, 'leg maar een paar akkoordjes neer en ik race er zo overheen. Ik voel me alleen comfortabeler op de achtergrond. De kick is voor mij om anderen zo goed mogelijk te laten spelen. Ik voel vaak precies wanneer mijn medespelers iets gaan doen. Je hebt dan de keuze om mee te gaan, of expres iets anders te doen. Laat mij maar steady doorgrooven.'

MUZIEK IN MET BLOED

Helemaal rechts op het podium is de plaats van Zoumana 'Zou' Diarra, die juist klaar is met zijn soundcheck. Voor deze sympathieke Malinees dekken termen als 'multi-instrumentalist' en 'belachelijk muzikaal' nauwelijks de lading. Hij is afkomstig uit een Griot-familie, een West-Afrikaanse kaste van dichters en muzikanten. Diarra maakt deel uit van een duizenden jaren oude traditie om cultuur, verhalen, geschiedenis en nieuws over te brengen door middel van muziek en poëzie. Muziek zit hem dus letterlijk in het bloed; vanaf zijn zesde kreeg hij al les op verschillende instrumenten. Maakte hij een foutje, dan kreeg hij een corrigerende tik op zijn hoofd met een stok. Door zijn afkomst, maar ook door zijn talent en passie is er bijna geen instrument dat hij niet bespeelt of niet zou kunnen bespelen. Echter, met FGG zien we hem vooral excelleren op gitaar, kora (een Afrikaanse harp) en balafoon (een Afrikaanse xylofoon). Ondanks zijn brede kennis en ervaring zegt Zou toch veel geleerd

te hebben van spelen met FGG. 'Bij FGG speelt improvisatie een hele belangrijke rol', legt hij uit. 'Het klinkt misschien raar, maar dat kennen we in de Afrikaanse muziek nauwelijks. Daarin is het heel belangrijk dat iedereen weet wat ie moet spelen. Mede omdat er zo'n grote nadruk ligt op het ritme, kan iedereen niet 'zomaar wat doen'. 'En dat was nou precies wat Jan (Kuiper) van mij wilde toen ik de eerste keer met hem speelde'. 'Hoe bedoel je, doe maar wat?'; vroeg ik steeds. Even wennen, maar het ging snel beter. Ook ging ik me verdiepen in jazz, wat een hele wereld voor mij opende. Het is nu allemaal onderdeel van mijn spel, al moeten ze er in Mali niets van hebben. Traditie is daar te belangrijk.'

JAMSESSIE

Het is tijd om de magen te vullen. Musicmaker schuift aan tegenover Erwin Java om een vorkje mee te prikken in een restaurant naast de schouwburg. Dit is de tweede FGG-tour waarin de huidige gitarist van 's lands meest legendarische bluesband Cuby + Blizzards zijn '62 Strat laat janken. 'Deze tour is duidelijk anders dan de vorige keer dat ik meedeed', merkt hij op terwijl we op ons eten wachten. 'Er werd toen natuurlijk ook al veel geïmproviseerd. Maar met iemand als Harry Sacksioni erbij, die met volledig uitgeschreven composities komt, werk je veel meer binnen een bepaalde structuur, met vaste akkoorden, thema's en overgangen. Dat was, denk ik, ook het geval met Erik Vaarzon Morel, maar toen deed ik nog niet mee. De uitdaging zit dan in het zoeken naar een toevoeging op een stuk dat op zichzelf al staat. Deze tour heeft in vergelijking met de vorige meer het karakter van een jamsessie. We beginnen met een thema en bouwen daar dan improviserend op voort. Dat heeft natuurlijk ook z'n charme. Al was het in het begin nog wel even aftasten wie op welke plekken wat zou doen. Dan keken we allemaal een beetje vragend rond, zo van "wie nu?" Dat verloopt nu trouwens allemaal al veel strakker. Iedereen weet nu wat het beste werkt.' Na het eten loopt Musicmaker met Muriel Anderson terug naar de schouwburg. De kleine Amerikaanse arriveerde een dag voor de eerste FGGshow in Nederland. 'Ik kende nog niets van de stukken', vertelt ze. 'Een middag repeteren en het zat er wel redelijk in, al heb ik het tijdens de eerste paar shows nog wel wat gefinetuned.' Glimlachend voegt ze eraan toe: 'O ja, en ik doe ook niet alle nummers mee, dus dat scheelt ook. Verder is het een kwestie van weten wanneer je je moet inhouden en wanneer het je moment is om te vlammen. Soms speel ik alleen wat akkoordjes of een ritmisch theemaatje met twee noten. Er is ook een nummer waarin ik de baslijn speel op de basnaren van mijn harpgitaar.'

WOLKENVELDEN

Eenmaal terug in de schouwburg vindt Jan Akkerman nog even tijd om zijn geluid te checken. Musicmaker neemt plaats in de stoel ernaast. Meestal is Akkerman in actie te zien met zijn Les Paul of signature Jakkerman, maar tijdens deze tour doet hij het akoestisch. 'Tja, ik speel de laatste tijd al zoveel elektrisch,' legt hij uit, 'ik vind het wel weer eens leuk om akoestisch te spelen. Bovendien speelt Erwin ook al elektrisch en niemand zit erop te wachten als we door elkaar heen gaan zitten kraaien.' Aan zijn voeten ligt een POD XT van Line 6, een groot, digitaal multi-effectenapparaat. Geeft hij niet de voorkeur aan analoge effecten in plaats van digitale? 'Hoezo? Als ik naar huis ga, spring ik toch ook niet op een paard?', reageert Akkerman lachend. 'Nee, maar even serieus. Ik heb geen zin in al dat gesodemierter met losse pedaaltjes, joh. Er zitten een paar leuke galmpjes in en met het pedaal kan je makkelijk wat volume erbij of eraf doen. Bovendien kan je er van die mooie geluiden uit krijgen', zegt hij terwijl hij het demonstreert. 'Van die space-geluiden. Wolkenvelden leggen boven al dat gepingel. Walvisgeluiden. Volgens mij weten ze bij Line 6 niet eens dat je dit er allemaal uit kan krijgen.' 'Ook al is ontwikkelingshulp (wereldmuziek -TE) niet echt mijn ding, het is toch wel een uitdaging om je eigen plek in het geheel te vinden en er iets wezenlijks aan toe te voegen. In een van de eerste edities van FGG speelde Jan (Kuiper) en ik met drie klassieke gitaristen. Die konden niet improviseren, alleen maar stukken spelen die ze geleerd hadden. Nou, daar dansten Jan en ik dan maar als een stel indianen om heen.

Intussen hebben de indianen ons trouwens wel allebei te pakken gehad', zegt Akkerman terwijl hij met z'n hand over z'n hoofd wrijft. 'Ze hebben ons gescalpeerd, de rotzakken.'

GLANSRIJK

Het getuigt natuurlijk wel van enige branie, als je je show Five Great Guitars noemt. Maar Jan Kuiper en zijn bende komen er glansrijk mee weg in Amstelveen. Het publiek krijgt een mix van funk, rock, klassiek, country, jazz, blues, Indiase muziek en Afrikaanse 'high life' voorgeschoteld. De heren en dame zijn duidelijk in vorm en het publiek reageert navenant. Ook zijn er vier individuele stukken. Jan Kuiper op zijn 18-snarige India-gitaar, Muriel op de harpgitaar, Zou op zijn 44-snarige kora en vooral Akkerman op gewone 6-string zijn kippenvelmomentjes. Bovendien maakt het publiek kennis met de tweede grote passie van Jan Akkerman: moppen tappen. Na afloop van de show zoekt Musicmaker de muzikanten backstage nog een laatste keer op. Het was duidelijk een goede avond. Dat is niet alleen aan het publiek te merken, ook aan de sfeer backstage. 'Ja, het was top', zegt Kuiper met een brede glimlach. We waren allemaal op dreef en het publiek pikte het fantastisch op. Zelfs de praatjes tussendoor gingen goed! Je moet er toch een beetje een show van maken', reflecteert hij. 'In principe zitten we alleen maar op het podium. Het is een vrij statisch geheel. Daarom is de interactie met het publiek belangrijk. Het applaus na solo's, de verhaaltjes, de moppen van Jan ... Dit was zo'n avond dat waarop alles goed gaat. Zelfs de imperfecties waren perfect', verzucht Kuiper. 'Ja, daar doe je het allemaal voor ...'

JAN AKKERMAN behoeft nauwelijks introductie. Volgens de lezers van het Britse tijdschrift Melody Maker de beste gitarist ter wereld in 1973 en volgens velen Nederlands beste gitarist ooit. In ieder geval een van 's lands meest veelzijdige. Hij scoorde wereldhits in de jaren '70 met Focus, bracht succesvolle soloalbums uit en toert heden ten dagen nog steeds driftig de wereld rond. Zijn gereedschap bij FGG is een twaalf jaar oude, staalsnarige George Lowden. Die is 'de hele wereld rond geweest' en dat is te zien aan de gehavende body.

'Die klootzakken op vliegvelden gooien ermee alsof het zandzakken zijn.'

www.janakkerman.nl

De uit Illinois afkomstige **MURIEL ANDERSON** werd reeds op de prille leeftijd van zes verliefd op de gitaar en eigende zich elke stijl toe die voorhanden was. Dat liep uit op een studie klassieke gitaar aan de DePaul University waar ze les kreeg van onder andere Christopher Parkening en Chet Atkins. Veel later leerde ze ook Stairway To Heaven spelen ... van Jimmy Page zelf. Ze brengt regelmatig cd's uit, zet zich in voor goede doelen en is bijna het hele jaar door op tour.

www.murielanderson.com

De Groningse conservatoriumklant **DIGMON ROOVERS** richtte de jazzformatie James' Trio (later Jamesz) op, won hiermee in 2000 de Dutch Jazz Competition en speelde op jazzfestivals over de hele wereld. In deze formatie legde hij de basis voor het basspel op de gitaar waarvoor Jan Kuiper hem bij FGG haalde en ook Harry Sacksioni hem mee op tour nam. Zijn gitaar is een oude Takamine Jumbo waarvan hij de klankkast volstopt met bubbeltjesplastic tegen de feedback. Hij zweert bij de EBS Octabas om de bastonen uit zijn gitaar te halen en gebruikt een Electro-Harmonix O-Tron voor een wahachtige sound.

www.digmonroovers.com

ERWIN JAVA studeerde aan het Groninger conservatorium. Sinds 1978 is hij professioneel muzikant en hij bewees zijn kunnen in diverse bands waaronder Herman Broods Wild Romance en vanaf 1986 tot heden Cuby + Blizzards. Hij is ook actief als gitaardocent en is medeoprichter van het Noorder Muziek Instituut. Zijn gitaar is een witte Fender Stratocaster uit 1962. De versterker die hij bij FGG gebruikt, is de kleine maar krachtige Fender Blues Junior. Daarnaast gebruikt hij ook een RAT-distortionpedaal, een OCD Fulltone en een Dunlop Crybaby-wahpedaal.

www.noorder-muziek-instituut.nl

JAN KUIPER speelt vanaf zijn twintigste gitaar voor de kost. Bedreven in jazz en wereldmuziek speelde hij al over de hele wereld en hij gaat veel vruchtbare samenwerkingsprojecten aan. Kuiper speelde op meer dan 25 cd's en organiseert festivals. Boeddhistische filosofie neemt een belangrijke plaats in zijn leven in en hij is ook yogaleraar. De gitaren die hij bij FGG gebruikt, zijn een nylonsnarige Wechter en een 18-snarige India-gitaar.

www.jankuiper.com

De uit Mali afkomstige **ZOUMANA**, zou DIARRA woont al een tijdje in Nederland en heeft hier een stevige muzikale voet aan de grond gekregen. Naast FGG is hij ook al succesvolle cross-overprojecten aangegaan met Leoni Jansen, Stef Bos en Trijntje Oosterhuis. Daarbij bespeelt hij niet alleen talloze instrumenten, hij bouwt ze zelf ook. Zou bouwde in zijn atelier ook de balafoon en de 44-snarige kora die hij bij FGG gebruikt (een traditionele kora heeft slechts 21 snaren). De gitaar die hij gebruikt bij FGG is een grote Farida FA17-SP-FP Jazz. Over Zou's fascinerende levensverhaal zou een boek geschreven kunnen worden.

Lees het op www.zoudiarra.com

TEKST: THOMAS EBBEN

FOTO'S: HENK VEENSTRA